

Älvsborgarna

NR 2 • 2010

Göteborgs garnison åter på Saint-Barthélemy

- Westgöta Gustavianer i Västindien
- GSU & GMU – nya utbildningar
- HMS BARBARAs förlisning hedrad
- Kemijärvi minnesskidmarsch
- Skärgårdsbataljonen och båtkompaniet
- Älvsborgmässens gåta löst

Foto: Eva Blackenfelt

Chefen Elfsborgsgruppen har ordet

2010 är det år som startade något nytt inom hemvärnsförbanden. Vi har infört det nygamla KFÖ-begreppet och startat direktutbildning till våra förband.

Vad blev då resultatet? Vi har ökat deltagandet till att fler än 90% har genomfört sina avtal. Våra bataljoner är nu organiserade med två insatskompanier (åttadagarsavtal) och ett bevakningskompani (fyradagarsavtal). Vi har utbildat 37 nya soldater vid vår GSU-pluton med mycket gott resultat som nu placerats i våra förband. Rekryteringen är fortsatt positiv med nästan 250 personer som genomfört introduktionsutbildning. Jag tror och hoppas att det nya utbildningssystemet och rimliga ersättningar kommer att leda till välutbildade och välutbildade förband. Hoppas att ni hemvärnsmän också känner så och att det kommer att stärka ditt team.

I Borås har ÄRO och Kamratföreningen gått samman vilket jag tror kommer stärka möjligheterna att föra våra traditioner vidare.

2011 kommer att erbjuda många spännande övningar. Jag hoppas att alla i hemvärnsförbanden och alla ni som vårdar traditionerna genom att vara en del av våra kamratföreningar som sprider information om vår verksamhet. Glöm inte att vi alla har del i nyrekrytering och att traditionerna lever vidare!

Från Elfsborgsgruppens kader önskar vi dig

En God Jul och ett Gott Nytt År

Lars-Gunnar Olsson
C Elfsborgsgruppen

Älvsborgarna är ett samarbete mellan Göteborgs Garnison/ Försvarsmakten, Elfsborgsgruppen/ Försvarsmakten (kontaktperson Hanseman Samuelsson, tel 031-69 21 82), Kungliga Älvsborgs Regementes Kamratförening (kontaktperson Lars Rehn, tel 033-41 49 43) och Göteborgs Garnisons kamratförening (kontaktperson Kaj Modig, tel 031-26 54 80).

Ansvarig utgivare är Bo Andersson. Redaktör är Peter Andersson/ Erik Pousar, Göteborgs Garnison, Box 5155, 426 05, V Frölunda. Omslagsbilden visar salut av Westgöta Gustavianer vid besök på Saint-Barthélemy i Västindien. Även färgbilder på tidningens baksida. Fotograf Christer Johansson. Läs mer om besöket på den gamla svenska kolonin med början på sid 3.

Ny garnisonschef

Nuvarande chef för Göteborgs garnison, kommandör Lennart Bengtsson, är planerad att avsluta sin tjänstgöring vid garnisonen den 1 januari. Efter ett halvårs förberedande utbildning skall han därefter tillträda som militärattaché med stationering i Singapore. Efter väl förrättat värv önskar vi honom lycka till.

Enligt plan skulle ny chef ha tillkännagivits under hösten men på grund av det pågående omstruktureringsarbetet har detta beslut blivit kraftigt försenat. Förhoppningen är dock att namnet på vår nye garnisonschef offentliggörs före jul. När och om så blir fallet kan du läsa mer om detta på Elfsborgsgruppens hemsida www.ebg.hemvarnet.se

Red.

På äventyr i Gustavianska Västindien

I november 2010 reste 15 medlemmar ur föreningen Westgiöta Gustavianer till ön St-Barthélemy i Västindien, med uppdraget att levandegöra platsens svenska historia under slutet av 1700-talet. Ön var nämligen en svensk koloni mellan åren 1784 och 1878 och detta kulturarv värderar man gärna lokalt. Föreningen Westgiöta Gustavianer samverkar också med Forsvarsmakten i Göteborg och på så vis representerade vi även Göteborgs garnison i Västindien. Nu något om denna fantastiska resa.

Svenska kolonin Saint-Barthélemy

Grunden till Sveriges västindiska äventyr var att landet under loppet av 1700-talet hade förlorat stora landområden och därför ville den dåvarande kungen Gustav III kompensera detta med en koloni någonstans i världen. Därför inledde han kontakter med det franska kungahuset vilket resulterade i att Sverige erhöll den västindiska ön St-Barthélemy av Frankrike, som i gengäld fick vissa frihandelsrättigheter i Göteborg. Tydligt skall det finnas en "franska tomten" i Göteborg som härrör från dessa händelser.

Den ö som Sverige fick ta över var karg och saknade naturliga vattentillgångar. Följaktligen saknades också de inkomstbringande bomullsplantager som fanns på de andra öarna i Västindien. Befolkningen (ca 750 personer) utgjordes i huvudsak av på 1600-talet invandrade franska bönder och fiskare samt deras husslavar. I det stora hela var det alltså ingen särskilt imponerande plats.

Men detta kom sedan att ändra sig i slutet av 1700-talet. I december 1784 avseglade fregatten Sprengtporten från Göteborg med de personer som kom att utgöra grunden för den nya svenska kolonin – kommandanten, några administratörer och ca 50 man som garnison. Därtill tog de också med sig byggnadsmaterial till förvaltningsbyggnader samt några kanoner till öns försvar. Väl på plats började man bygga upp staden Gustavia (till Gustav III:s ära) som under

Tillagning av plättar och provsmakning av punsch i lägret

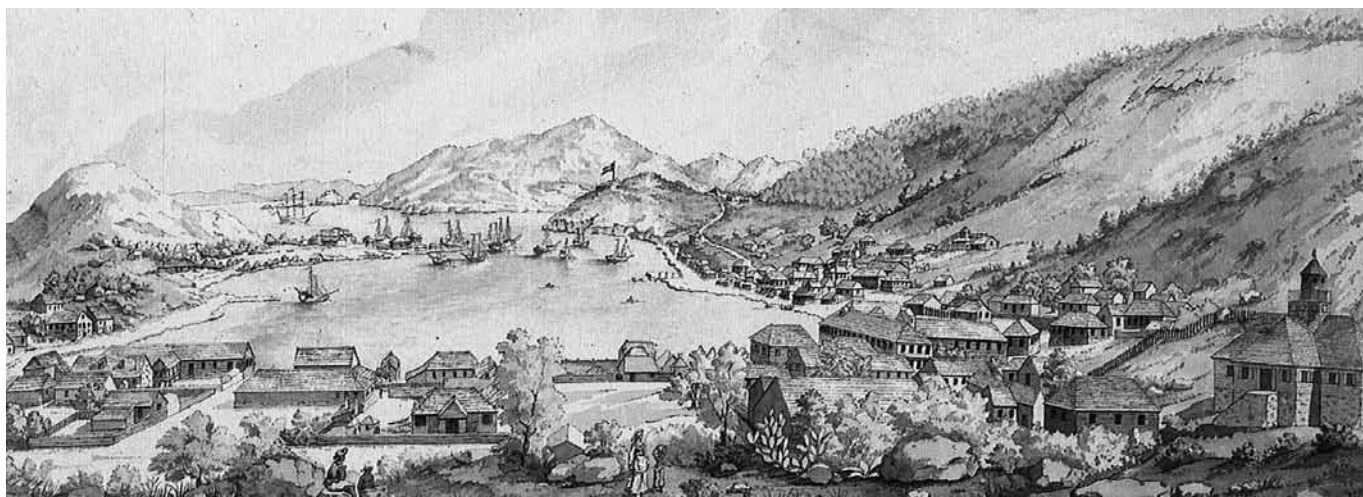
1790-talet växte fram till Sveriges sjätte största stad. Runt år 1800 bodde här ca 5.000 personer av olika nationaliteter - fransmän, engelsmän, svenskar, amerikaner, holländare, danskar, judar m.fl. Anledningen till denna befolkningsökning var för att staden redan från starten utropades till frihamn (Porto Franco), som alla nationer hade rätt att besöka och utöva tullfri handel i. När sedan franska revolutionen bröt ut 1789 och med de efterföljande revolutions- och Napoleonkrigen, så kom transithandeln att blomstra i Gustavia. Så från att ha varit en enslig kölhavningsplats utvecklades staden till en viktig handelsort i Västindien.

Efter 1815 kom utvecklingen dock att mattas av för att efter 1830 i princip ha upphört helt. Detta kan förklaras med att

ånga ersatte segel på handelsfartygen och därför behövde man heller inte åka via Västindien (med passadvindarna) för att komma till USA. Så från att ha dragit in pengar till svenska statskassan kom den västindiska ön successivt i stället under loppet av 1800-talet att bli en ekonomisk börda för moderlandet. Därför valde svenska staten på 1870-talet att sälja tillbaka St-Barthélemy till Frankrike. Så i mars 1878 var det västindiska äventyret över då den svenska fanan halades och de sista svenskarna seglade hem igen.

Särskilda band mellan Göteborgs stad, garnison och St-Barthélemy

Utöver att den första resan till St-Barthélemy utgick från Göteborg så finns det också andra band mellan dessa platser. Många handelskepp seglade häremellan och därtill bidrog också Göteborgs garni-

Gustavias hamn med omgivningar 1793

son med soldater till Gustavias garnison. 1794 utgick en första kommendering från Stedingks värvade regemente (Göteborgs yngre garnisonsregemente) med 24 man och 1815 utgick en andra kommendering med 30 man från Göta artilleriregemente. Så i alla fall under två perioder vaktades ön av soldater från Göteborg.

Vad gäller soldaternas liv i Gustavia så verkar detta inte ha varit någon dans på rosor. De hade ont om mat man var inkvarterade i en trång kasern uppe på batteri Gustaf III. Det trånga boendet och det varma klimatet gjorde att soldaterna ofta var sjuka och dog. Därtill kunde många heller inte prata de lokala språken, franska och engelska, så istället verkar de ha bedrivit fritiden med att supa. Detta bidrog också till att sänka moral och hälsa. På det hela taget verkar stridsvärdet på garnisonen ha varit tämligen låg.

Kommenderingen 2010

Föreningen Westgiöta Gustavianer levan degör Göteborgs stad och garnison så som det var under slutet av 1700-talet fram till ca 1815. Det lustiga i sammanhanget är att föreningens militära trupp gestaltar just ovan nämnda Stedingkska värvade regemente. Så när föreningen nu reste till St-Barthélemy slöt vi sålunda cirkel som påbörjades redan 1794. Soldaterna från Göteborg kom tillbaka.

Bakgrunden till resan är annars att vi inom föreningen under tio års tid har arbetat för att komma till St-Barthélemy. Efter att vi nu fått tag på ”rätt personer” fick vi en inbjudan till ön. Inför resan sydde soldaterna vita linnebyxor och kvinnorna chemiser (typ av luftig klän-

ning) för att klara av värmen bättre. Ylle och vadmal är inget vinnande koncept i 30 graders värme. Alla deltagare var sålunda väl rustade för en kommendering i Västindien. Resan inleddes den 10 november med att vi från Kastrup flög via Paris till den holländska ön St Maarten. Härifrån tog vi sedan en färja över till St-Barthélemy.

Program

- 11/11: Minnesstund med salut för stilleståndet i första världskriget med efterföljande champagne-mingel och middag på restaurang Wall House. Här medverkade bl.a. presidenten på ön, representant från franska krigsmakten, ordförande från Veteranföreningen, samt historikern Per Tingbrandt.
- 12/11: Uppträdande på Bar Select (som drivs av en ättling till den sista slaven på ön, Marius Stackelberg) där vi gestaltade ett barslagsmål mellan två sjömän som mynnade ut i en pistolduell på öppen gata.
- 13/11: Två soldater startade lilla Gustavialoppet för barn mellan ca 3 och 12 år. Barnen tyckte det var spännande att se våra gamla vapen och kläder och många associerade oss säkert med äventyrsfilmerna ”Pirates of the Caribbean”. Senare på kvällen bjöds vi på pastaafon och vi föreisade folkliga danser från slutet av 1700-talet.
- 14/11: Truppen startade stora Gustavialoppet med salut, fortsatte sedan till gamla svenska kyrkogården för en ekumenisk gudstjänst med ny salut och sedan arrangerade vi under dagen öppet fältläger med matlagning, dansföreläsningar

och exercis invid Wall House i hamnen. Vårt inslag väckte stor uppmärksamhet och lokalbefolkningen värdesätter verkligen det svenska kulturarvet på ön.

Som avslutning på det publika programmet överlämnade vi en stor tretungad svensk fana till presidenten på ön. Fanan har skänkts av Göteborgs garnison och har tidigare vajat på byggnad 10 vid Käringberget. Planen på sikt är att man skall rusta upp kanonbatteriet Gustaf III och förse detta med nya salutkanoner. Här skulle man också kunna sätta upp en flaggstång och hissa den svenska fanan. Så inom några år kanske den tretungade fanan från Käringberget vajar över kanonbatteri Gustaf III i Gustavia?

Resan gick sedan tillbaka samma väg som överresan. Vi hade vissa problem med tullen i St Maarten angående våra flintlåsvapen men detta löste sig med ett diplomatbrev från presidenten på St-Barthélemy. Den lokala holländska åklagaren var tydligen också på gott humör så vi fick resa hem. 18 november landade vi återigen i ett grådaskigt Köpenhamn för vidare färd mot norr och Göteborg. En fantastisk resa var över för denna gången...

Mer att läsa:

Westgiöta Gustavianer
– www.gustavianer.com

Kommenderingen 1794
– <http://www.gustavianer.com/images/stories/Publicering/kommenderingen1794.pdf>

Text o bild: Christer Johansson

GSU 2010 och kommande GMU 2011

Elfsborgsgruppen har under 2010 haft uppdraget att direktutbilda 40 soldater till Hemvärnet - nationella skyddsstyrkorna. Utbildningen genomfördes enligt utbildningsplan GSU Hv 2010 som är fastställd av HvSS. Göteborgs garnisonskompani, som normalt vidareutbildar garnisonens insatsrekryter med Fortsatt soldatutbildning (FSU) genomför utbildningen på uppdrag av Elfsborgsgruppen.

Från 2011 ersätts GSU av en ny grundläggande militär utbildning kallad GMU som införs på stor bredd inom hela Försvarsmakten.

GSU 2010

Måndag den 6 september 2010 var det inryck vid Göteborgs garnison av 41 förväntansfulla rekryter för ett frivilligt genomförande av en tre månader lång grundläggande soldatutbildning, GSU, med inriktning mot en framtida placering i Hemvärnet. De nya rekryterna har visat en stor motivation och har på kort tid tillgodogjort sig utbildningen på ett mycket bra sätt och har i flera fall nått bortom målsättningen. Detta är den första GSU i Garnisonens regi sedan 2004 och också den första kullen av frivilliga till denna typ av utbildning.

GSU har i stort varit indelad i tre block; soldatutbildning, stridsutbildning och

fältvana. Vad gäller de två första blocken har plutonslaget, med kapten Mats Gustafsson som plutonchef, försökt att kombinera dessa så mycket som möjligt med det sistnämnda, vilket har givit uppenbara synergieffekter. Tyngdpunkten av utbildningen ligger på den enskilde soldaten och stridspars strid vad gäller verkan och överlevnad. Viktigare delar av utbildningen har varit fältvana, vapentjänst (Ak4B och p-skott 86), strid vad avser typfallen för stridspar/grupp, skyddsvaktspaketet med målet att samtliga skall vara godkända skyddsvakter samt stridsskjutningar FUSA. Vad gäller FUSA har årets GSU-pluton kommit betydligt längre än förväntat vad gäller de uppsatta utbildningsmålen! Utöver detta har utbildningsinnehållet också handlat om inre tjänst, sjukvårdstjänst, grunder CBRN, och grunder sambandstjänst. Vidare har det också genomförts grundläggande mörkerstrid, o-platstjänst, sambandstjänst och SiB/MOUT. Som avslutning har plutonen genomfört en slutövning, återigen med FUSA-moment.

I skrivande stund är det REMI-vecka med uttryckning fredag den 3 december. 37 rekryter kommer att ha fullföljt utbildningen. Den stora majoriteten kommer att enrulleras i EBG förband, men ett flertal har fått blodad tand av utbildningen och kommer att söka även andra befattningar inom Försvarsmakten. Det är

fastställt från HKV att GSU skall likställas med den inom FM kommande GMU-utbildningen.

GMU 2011

Fr.o.m. 2011 införes inom hela Försvarsmakten en försvarsmaktgemensam militär utbildning benämnd GMU (Grundläggande Militär Utbildning). Denna utbildning kommer att vara enhetlig i hela Försvarsmakten, oavsett vilken försvarsgren eller arbetsområde man senare kommer att tjänstgöra i och kommer att ersätta den tidigare formen av grundutbildning som benämndes GSU. Den stora skillnaden mot den gamla GSU är att ingen "anpassad" GMU kommer att genomföras, alla skall utbildas till samma grundläggande nivå oavsett utbildningsplats - vare sig man rycker in på K3 eller LedR – och utbildningen skall vara likadan inom hela FM med **kvalitetssäkring** av utbildningsinnehåll och **genomförande** såväl som **krav** för godkännande/examinering. Godkändnivån på GMU skall motsvara kraven för Hemvärnet. Tester för framtida inriktning och eventuell annan placering inom FM kommer dock att genomföras inom ramen för GMU.

Soldater och sjömän kommer under GMU att kallas för Rekryter.

Utbildningens längd kommer att vara densamma som GSU, dvs tre månader. Planen är att årligen anta rekryter till 3-4 utbildningsstarter per år, på olika platser i landet och för kommande år är det i dagsläget planerat för fyra stycken utbildningsomgångar med ett första inryck under januari 2011:

- omgång 1 perioden v 105 – 117
- omgång 2 perioden v 117 – 129
- omgång 3 perioden v 132 – 143
- omgång 4 perioden v 139 – 150

EBG har ett uppdrag att utbilda 36 rekryter riktade mot hemvärnsförbanden (HAGS) under period 3 och utbildningen kommer att genomföras av Garnisonskompaniet .

Grundläggande militär utbildning (GMU) är just en grundläggande militär utbildning och vissa ämnen som åter-

GSU-soldater under vapenutbildning på AK4

fanns i GSU/Hv finns ej med i GMU. Exempel på utbildningsavsnitt från GSU som försvinner är grunder P-skott 86 och grunder SiB.

Utbildningen är något annorlunda upplagd jämfört med GSU. Kursmomenten – sju stycken s.k. **projekt** – kommer att löpa över en till tre veckor per projekt, t.ex. "Patrull", "Försvara" eller "Aldrig ge upp" som är benämningen på den avslutande övningen i fält. Under hela utbildningens genomförande löper också, tvärs igenom de olika projekten, fem stycken s.k. **strimmor** t.ex. "Fysisk prestationsförmåga" och "Verksamhetssäkerhet".

Rekryterna skall under sin utbildning inte användas för Försvarmaktens operativa verksamhet, men uppgifter som materiellvård, lokalvård samt uppgifter som att

vakta egen materiel kommer givetvis att förekomma under GMU.

Syftet med en GMU är att möjliggöra rekrytering för efterföljande anställning/tjänstgöring. En godkänd GMU möjliggör inte bara en framtida placering i Hemvärnet – en av de genomgående strimmorna under GMU är "Fortsatt engagemang", vilket i korthet är en yrkesvägledning då GMU är tänkt att också leda till en framtida anställning som GSS inom Försvarmaktens övriga förband. Efter godkänd GMU kan också en 3 månaders vidareutbildning, KMU (Kompletterande Militär Utbildning), ge behörighet att söka yrkesofficersutbildning (OP/SOU).

*Mj Bengt Furuwidh
Göteborgs garnisonskompani*

Förkortningar:

- GSU/GMU = Grundläggande Soldat/Militär Utbildning
- FUSA = Förbandsutbildning Skarp Ammunition
- SiB = Strid i Bebyggelse,
- MOUT = Military Operations in Urban Terrain
- HAGS = Hemvärnsavtal, gruppchefer, soldater
- GSS = Gruppchef, soldat, sjöman
- OP = Officersprogrammet,
- SOU = Specialistofficersutbildning

Polisen flyttar in på Garnisonsområdet

Under de senaste åren har länspolismyndigheten förlagt fler och fler interna utbildningar till garnisonsområdet. Detta är helt i linje med målsättningen att utveckla garnisonsområdet till en gemensam plats för krishanteringssystemets viktigaste aktörer i Göteborgsregionen. Förhandlingar har nu inlett syftande till att permanenta polisens närvaro. Inledningsvis handlar det mest om att lägga fast rutiner för deras närvaro, men på sikt är ambitionerna större. Det senare tar lite tid eftersom polisens förhyrning av lokaler totalt skall vara ett nollsummespel.

EP

Polisbilar parkerade på Garnisonen

Senaste nytt om Känso

Att staten inte ägde Känso fastställdes slutligt i april 2010 genom att Högsta domstolen inte medgav prövningstillstånd till Fortifikationsverkets överklagande av Hovrättens dom.

Som en följd av att Hovrättens dom

ligger fast har Lantmäteriet genomfört alla de procedurer som krävts för slutligt peka ut den juridiske ägaren. Beslut är nu taget att detta är Brännö samfällighetsförening. Under tiden som detta arbete pågått har en intern försvarsmaktsutredning slagit fast att staten under överskådlig tid behöver tillgång till Göteborgs skärgårdsskjutfält. Utifrån detta har Fortifikationsverket uppdragits att förhandla fram en lösning som säkerställer statens nyttjanderätt till Känso.

Tre huvudalternativ föreligger; arrendeavtal, köp i godo, alternativt köp genom expropriering. Det senare innebär att staten tvångsköper med hänvisning till riksintresse. Såvitt känt är har Brännö samfällighetsförening anlitat expertis för att klarlägga öns bedömda värde. När detta är gjort kan förhandlingar med Fortifikationsverket inledas. Förhoppningen är att detta kan ske senast under mars 2011.

EP

Det gamla karantänsbyggnaderna på Känso

Elfsborgarnas bästa rekryterare är Elfsborgarna

Övlt Pousar med sonen William (i mitten) flankerande av till vänster Tomas Tidman och till höger Andreas Moberg.

Beslutet att genomgå tre månaders frivillig militärtjänst var ytterst min sons och hans två kamraters, men jag skäms inte att ha varit en ivrig påhejare. Ett mynt har som bekant två sidor, så även den tre månader långa frivilliga militärutbildning som numera är inkörsport till Försvarsmakten. Å ena sidan handlar det om statens mål och förväntningar. Här återfinns den insatsförmåga som gör det möjligt för Försvarsmakten att bli en relevant aktör i det nationella krishanteringssystemet. "Myntets" andra sida är mer personlig och här återfinns bland annat personlighetsutveckling. Vetskapen om förmågan att kunna göra skillnad i kombination med en starkt tilltro till sin egen person är sådant som får människor att växa. I augusti 2011 startar Elfsborgsgruppens nästa frivilliga tremånadersutbildning. Har du lämpliga kandidater i din omgivning så är det min övertygelse att du bör uppmärksamma dem på denna unika möjlighet att kombinera samhällsnytta med personlighetsutveckling.

Mer information hittar du efterhand på www.ebg.hemvarnet.se och www.forsvarsmakten.se

Antagningsförfarandet är planerat enligt följande:

- Ansökan: Görs via webben från den 28 februari till 3 april.
- Rekryteringstest: E-tjänst öppen från 28 februari till 12 april.
- Kallelse: Kallelse till provning skickas ut med post 18-29 april.
- Provning: Genomförs före midsommar.
- Besked: Inriktningen är att besked erhålls snarast efter provningen. De som återfinns i reserven kan få erbjudande om plats ända fram till fredagen i första utbildningsveckan.

Erik Pousar

Pliktverket ömsar skinn

Vid årsskiftet byter Pliktverket namn till Rekryteringsmyndigheten. Namnändringen är ett resultat av den förändrade tillämpningen av Pliktlagen. Mer dramatiskt än namnändringen är att verkets personal reduceras med ca 50 %. Som en följd av detta har regionkontoret på garnisonsområdet sagt upp betydande delar av sina lokaler. Sjöfartsverket har anmält intresse att bli ny hyresgäst, men även polisen är en tänkbar hyresgäst.

EP

GSU med inriktning mot Hemvärnet och Nationella skyddsstyrkorna

Måndagen den 6 september var det inryckning vid Göteborgs garnison för 40 förväntansfulla rekryter som frivilligt skall genomgå en tre månader lång Grundläggande Soldatutbildning, GSU, med inriktning mot Hemvärnet och Nationella skyddsstyrkorna.

Göteborgs garnisonskompani, som normalt vidareutbildar garnisonens insatsrekryter med Fortsatt soldatutbildning, FSU, genomför utbildningsuppdraget av den första GSU:n i garnisonens regi sedan 2004.

Sedan värnpliktens avskaffande och införandet av nya rekryteringssystemet för Försvarsmakten har mycket saker sett oklart ut! En sak är dock säker, första kullen av frivilliga nya sökande genom Elfsborgsgruppen/Hemvärnet är både mycket ålderspridda och motiverade. Med motiverade så menas att under de första GSU-momenten, där bland annat exercis och förläggningstjänst ingår, så har alla nya aspiranter hållit humöret högt trots många förutsägbara motgångar eller som instruktörerna kallar det, ”bra soldatväder”.

Ur denna erfarenhet har soldaterna i plutonen dock hittat varandra, och trots frivilligheten hållit sig fulltaliga med undantag av enstaka skador efter en veckas åska, tungt hagel, mer eller mindre konstant regn och krutrök. Teambuilding har aldrig haft ett liknande ansikte, trots avsaknaden av bollsporter och blöta firmafester.

Under de tre veckor vi hittills har gått igenom så har vi utöver ovanstående genomfört en rad olika moment och övningar. Vi hade till exempel förmånen att få ”smaka på” hinderbanan under ordnade former med teknikgenomgång på de olika hindren, som utgjorde varierade provningar för samtliga rekryter i plutonen. Alla var mer än nöjda efter genomförandet, trots, eller kanske tack vare, heltäckande gytta och lera från topp till tå.

Vidare under första veckan drillades som tidigare nämnt exercis samt vapentjänst i form av stridsställningar. Självklart lades även stor vikt vid konsten i städning samt sträckning av logementsängarnas täcke.

Måndagen vecka två påbörjades fältvaneveckan ute på Sisjöns skjutfält. Fokus låg på vapenträning med AK4B, där vi fick ta

de första stapplande stegen i skarpskytte. Detta var trots väldigt skiftande och (o)gynnsam väderlek, otroligt roligt och uppskattat! Även om ett större antal ryggar, knän och fötter kraftigt fick bekänna färg under de intensiva övningarna på skjutbanan.

Utbildning skedde även i förläggningstjänst där tält 12/20 restes, maskerades, kamineldades, och i slutet av veckan avvecklades. Sammanfattningsvis var det en tuff och kanske framförallt lerig, men väldigt givande fältvecka. Väl tillbaka på kasern spenderades fredagen i materielvårdens tecken innan en välförtjänt ledig helg tog sin början.

Veckan efter, den tredje i ordningen, utbildades vi bland annat inom sjukvård och mycket där omkring. Ihop- och isärtagning samt transport med bår drillades också väl. Plutonen hade i uppgift att gruppvis varje dag (och ibland upp till tre ggr/dag med och utan stridsutrustning, ibland i obanad terräng) transportera en ”skadad” på båren till och från sjukvårdscenret Hippocampus där utbildningen ägde rum. Vilket dessutom, som av en händelse, råkar ligga beläget på Garnisons högsta punkt...

Patron ur – viktigt för säkerheten!

Slutligen väntar vi med spänning och iver på vad som komma skall – mer vapentjänst, kasta handgranat, strid i stridspar, SiB/MOUT *) och allt annat som ska göra oss mer än redo inför kommande slutövning, och inte desto mindre, en framtid inom Försvarsmakten.

Text o bild: Göteborgs garnisonskompani/1. GSU-Pluton/1. Grupp, rekryt Jonas W. och rekryt Alex A.

*) SiB = Strid i Bebyggelse/
MOUT = Military Operations
in Urban Terrain

Förbandsmärket är vackert marinblått med Älvsborgs gulsvarta sköld och lejon

Vårt kok är berömt för sin förmåga att laga god mat och på udda platser – även ute på otillgängliga skärgårdsöar. I högform kan man hålla 800 personer med mat.

Göteborgs hamn är en synnerligen viktig port för flödet av varor och personer. En av våra viktigaste uppgifter är att säkerställa detta flöde, särskilt vid fall av hot och kris. Vi och våra grannbataljoner är inte långt borta och kan vara på plats på mycket kort tid. Med vår flotta av snabba stridsbåtar kan vi ingripa mot sjöburna fiender som vill hota vår säkerhet till lands och till sjöss.

Läs gärna på webben och se massor av bilder på vår verksamhet: hemvarnet.se/323/

Peter Andersson

Skärgårdsbataljonen i Väst

Hemlandets kuster är ett kärt tillhåll för sommarfirare. Men de solvarma klipporna skulle kunna ligga öppna och oskyddade inför illvilliga krafter på andra årstider om inte det Marina Hemväret hade vaksamheten skärpt året om. Till skillnad från de flesta andra hemvärnsförband har vi våra rötter i kustartilleri och amfibieförband, dvs försvarsgrenen Marinen. Vårt område innefattar Skärgårdsområdet och hamninloppet med alla viktiga anläggningar.

Göteborg skärgårds marina hemvärnsbataljon har som uppgift att på kort tid kunna ställa upp vid olika hot mot samhällets säkerhet. Vårt område sträcker sig från Tistlarna i söder och innefattar skärgården upp till Tjörn. Med bas på Käringberget, eller annan plats där vi upprättar staben, dirigeras personalen i vår egen flotta av snabba och starka båtar till platser för övervakning och försvar där störningar kan förväntas, efter order av samhällets beslutsfattare.

Armén är bas för övriga hemvärnsbataljoner, medan vår bataljon har sin utloppspunkt i Marinen – förr Kustartilleriet – numera Amfibieförbanden. Utöver alla landbaserade uppdrag som en hemvärnsbataljon skall kunna bemästra, har vi som specialitet att kunna ”gå på vattnet”, vilket ger oss extra styrka vid havsnära operationer. Detta avspeglas i vårt förbandsmärke som är runt, liksom andra marina förband.

Liksom över hela Sverige startade hemväret på Västkusten på 1940-talet. Nästan alla män över 45 var engagerade och varje ö och kuststräcka hade sitt eget förband. Ett frivilligt rusthåll skapade ekonomiska förutsättningar där inte staten kunde finansiera allt. Efter flera omorganiseringar innehåller Skärgårdsbataljonen nu en välutbildad stabsenhet, marint kustkompani, insatskompani och båtkompani som beskrivs på nästa sida. Vi har personal i de flesta vapenslag/stöduppdrag, från FRO och hundförare till bilkärister och kokkar.

Pennan är satt på pappret

Efter många turer har generalen Gunnar Karlsson skrivit under det papper som gör det möjligt att hyra nya lokaler till Älvsborgs hemvärnsbataljon. Inriktningen var initialt att via ägaren bygga till dagens lokal som går under smeknamnet ”loggen”. Detta projekt gick inte bara i stöpet utan slutade med att ägaren sade upp gällande kontrakt. Nu har nya lokaler identifierats och generalen har satt pennan på pappret.

Målsättningen är att inflyttning sker före sommaren 2011. Föreliggande planer tyder på att Älvsborgs hemvärnsbataljon kommer att få mycket ändamålsenliga lokaler. Som nedanstående översikt över Älvsborgs regementes grupperingsplatser utvisar varar inget för evigt. Förhoppningen är att Älvsborgshuset som våra nya lokaler döpts till med tiden känns lika naturligt som det regementsområde som nu slutligt skall lämnas.

Timme hed (Ulricehamn)	1685-1770
Kila hed (Borås)	1770-1783
Örby hed (Kinna)	1783-1796
Fristad hed	1797-1914
Regementsområdet (Borås/Göta)	1914-2010
”Älvsborgshuset” (Borås/Göta)	2010-

EP

Nya Älvsborg Marina Hemvärnskompani

Kompaniet förlagt på Väderö Storö under en navigationsbelg

Vid Broffjordens stora ledfyra utanför Smögen

Under flera decennier har hemvärnets roll med marina förtecken utvecklats på Västkusten. Med ett ursprung i Sjövärnsskåren och transport av hemvärnssoldater som löste sina skyddsvaktsuppgifter i Göteborgs skärgård är Skärgårdsbataljonnens båtkompani i dag en del av de moderna marina säkerhetsförbanden på Västkusten, tillsammans med 17. de Amfibiebevakningskompaniet (Amf1) och Säkerhetskompani Sjö (Marinbasen). Huvuduppgiften är idag båtburen skyddsvaktstjänst i syfte att skydda och bevaka Göteborgs hamn och infartsleder. Vi beskriver här historik, organisation, uppgifter samt framtiden för båtkompaniet inom Göteborgs Skärgårds Marina Hemvärnsbataljon.

Historik

Det började med den s.k. Käsöplutonen på 80-talet. Plutonens huvuduppgift var att transportera hemvärnssoldater till militära skyddsobjekt; t.ex. lätta batteriet

på Galterö, och tunga pjästroppen på Lilla Rävholmen. Båtarna som ingick i Käsöplutonen kunde variera från dåtidens landstigningsbåtar s.k. 200-båtar till enklare inhyrda flytetyg. I samband med KA4:s avveckling 2001 etablerades ett nätverk av värnpliktiga stridsbåtschefer som efter sin värnplikt tjänstgjort som båtinstruktörer. Killarna ville fortsätta kontakten med varandra för att på så sätt hjälpas åt att hålla stridsbåtsintresset vid liv. Listan över alla förare sköttes av RO/Kn Bjarne Widheden och hade som huvuduppgift att 1) hålla reda på utbildade stridsbåtschefer och 2) ge möjlighet för dessa att då och då komma in och köra båt. Under 2003 ifrågasatte dåvarande chefen för Göteborgsgruppen (nuvarande Elfsborgsgruppen) Övlt Erik Pousar om det var rimligt att f.d. stridsbåtförare skulle kunna framförda Stridsbåt 90H utan vare sig anställningsavtal eller olycksfallsförsäkring. En förfrågan om att sätta upp ett Marint Hemvärnskompani med stridsbåtsinriktning behandlades skyndsamt. Tanken från början var att inte bara ta hand om tidigare utbildade

stridsbåtschefer utan också hela amfibieplutonerna. Bjarne Widheden blev själv kompaniets förste chef, men i början av 2004 lämnade Widheden över chefskapet till RO/Kn Loewenstein som allt sedan dess fortsatt knyta till sig ny personal och utveckla förbandet. Det nya kompaniet fick namnet Nya Älvsborg Marina Hemvärnskompani och kom i huvudsak att bestå av stridsbåtschefer men också tidigare utbildade båtförare och däcksmän.

Organisation

Listan med stridsbåtschefer tillsammans med den befintliga Käsöplutonen bildade den ursprungliga rekryteringsbasen. Successivt har det skett en naturlig gallring och förnyring i förbandet. Idag är medelåldern ca 27 år och det fylls ständigt på med yngre förmågor med nautiskt intresse och som nyss avslutat sin värnplikt. Till en början användes stridsbåtarna mer eller mindre "off the record" (det fanns många båtar över i krigsorganisationen) men har senare efter enträget arbete, från framför allt Elfsborgsgruppen, formellt tillförts och organiserats i Hem-

värnet. Förbandet disponerar i dagsläget tre egna stridsbåtar, men vid övningar lånas också andra stridsbåtar in.

I hemvärnssammanhang är marina uppgifter fortfarande något ganska ovanligt och förbandet har fram till förra verksamhetsåret 2009 i huvudsak behövt vara organiserat som ett båtburet HV-skyttekompani.

Det innebär att det funnits tre ”skytteplutoner” med uppgiften båtburen skyddsvaktstjänst, i huvudsak bemannade med stridsbåtsförare, tre stridsbåtsgrupper 90H, en båttropp ”civil båt” samt en stab- och trosstropp.

Båttroppen populärt kallat ”propellergruppen”, består av de förare och däcksmän som genom sin värnplikt eller Sjövärnsskåren utbildats formellt och praktiskt i navigation och sjömanskap. I och med att det nu har tagits fram ett nytt TOEM (Taktisk Organisatorisk och Ekonomisk Målsättning) för Hemvärn med marina uppgifter så kommer organisationen successivt att bättre anpassas efter de uppgifter kompaniet formellt nu har.

Stridsbåtschef/-förare: Har fram till 2005 varit en plutonsbefälsuttagen värnplikttig. Under utbildningstidens ca 14 månader räknar man med att varje förare har fått ca 1.800-timmars båtutbildning och kunde efter muck som sergent tjänstgöra

både som båtschef, navigatör och mekaniker. Efter 2005 genomfördes endast 11 mån båtutbildning och man muckade som gruppchef och stridsbåtsförare utan båtschefsbehörighet.

Formell behörighet Båtschef: Typutbildning 90H, N8, M8, Sjösäkutb, VHF/ROC, samt Medicinskt Intyg

Formell behörighet Mekaniker: Teknisk Typutbildning 90H, M8

Båtsförare: Är normalt sett en gruppchefs befattning. Undantag är de ”gamla” 200-båtsförarna som muckade som sergeanter.

Uppgifter

Hemvärnsbåtkompani ska kunna:

- Genomföra MCP (Maritime Check Point, dvs båtburen skyddsvakt)
- Sjötransportera tre plutoner i en omgång
- Ytövervaka leder och/eller kustområde
- Skydda sjötransporter
- Avdela eller motta sjötransportresurser
- Stödja marinförband vid sjötrafikkontroll

Framtiden

Nya Älvsborg Marina Hemvärnskompani ingår nu i Hemvärnet – nationella skyddsstyrkorna som ett marint insatskompani. I och med detta genomförs nu

minst två större övningar per år och därmed ett flertal mindre övningar. Enligt den nya marina HV-organisationen kommer Nya Älvsborg framgent att disponera sex egna stridsbåtar, tre G-båtar, en tung trossfärja (600-båt) och sex inhyrda övriga båtar, varav bl a Sjövärnsskårens SVK248.

Båtarna kommer att fördelas på tre stridsbåtplutoner om två Stridsbåt 90H och en G-båt per pluton, samt en båtpluton Marin, ansvarig för trossfärjan och de övriga sex båtarna. Den personliga beväpningen består, som för övriga HV-soldater, av Ak 4B och båtarna utrustas med KSP. Kompanistaben kommer att utökas med sex transport/navbefäl. Två av dessa skall kunna förstärka bataljonsstaben, och övriga kunna tjänstgöra som förbindelseofficer hos övriga kompanier avseende båtar och båtplutoners utnyttjande.

Sammantaget kommer Nya Älvsborg och Skärgårdsbataljonen stå väl rustade och utbildade att tillsammans med de övriga marina säkerhetsförband på Västkusten att utgöra en väsentlig framtida resurs för skydd av Göteborg, Göteborgs hamn och andra samhällsviktiga anläggningar i Göteborg med omnejd. Nog så viktigt med tanke på vilket betydelsefullt logistiknav Göteborg utgör för hela Norden!

*Text: Peter Loewenstein C komp,
Karl Vannerberg C Komp stf
Bild: Fredrik Andersson*

Vad kostar hemvärnet

I den budgetproposition avseende 2011 som Regeringen lämnat till Riksdagen anges att totalkostnaden för Hemvärnet – nationella skyddsstyrkorna 2009 uppgick till 1.470 miljoner. Denna summa inkluderar allt som kan relateras till hemvärnsförbanden och dess förmåga. Exempel på sådana utgiftsposter är löner till kaderns personal, ersättningar till hemvärnssoldaterna, övningsberoende kostnader, lokalhyror, drift av skjutfält, materielinköp, materielunderhåll, overheadkostnader m.m. Höjda ersättningar, fler övningar, mer omfattande materielinköp gör att totalkostnaden bedöms öka och inte minska trots att antalet hemvärnsbataljoner reducerats.

Förenklat innebär ovanstående att totalkostnaden för en hemvärnsbataljon överslagmässigt uppgår till 40 miljoner kronor per år. Detta är mycket pengar men jämfört med heltidsanställda förband trots allt jämförelsevis överkomligt. Det senare gäller förutsatt att förbanden flexibelt kan nyttjas på hela konfliktskalan. Att detta förväntas stå bland annat att läsa i den strategi för förstärkningsresurser som MSB (Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap) tagit fram på Regeringens uppdrag. Detta kommer dock inte av sig

Taktiskt Omhändertagande av (Strids)Skadad – TOCC på Nato-språk

självt utan förutsätter att alla inblandade kan skilja mellan det som efterfrågas och det som i första hand är skoj och ballt.

EP

Ordföranden har ordet

Det är positivt att höra att man inom Försvarsmaktens högsta ledning har börjat planera för Sveriges territoriella försvar. Det som nu händer är bl.a. att Sveriges försvar får regionala ledningsorgan – kanske inte direkt "Militärområdesstaber" – utan betydligt mindre staber. Dessa skall förbereda territoriell ledning samt även ansvara för rekrytering inom sin del av Sverige. Tanken torde vara att ha territoriella staber i Boden, Stockholmsområdet, Västra Sverige samt i södra Sverige.

Sverige har ju deklarerat att Försvarsmakten skall:

- Försvara Sverige och därmed främja säkerheten genom att möjliggöra insatser inom svenskt territorium samt i närområdet
- Upptäcka och avvärja kränkningar av svenskt territorium
- Bistå övriga delar av svenska samhället

I detta sammanhang har en Solidaritetsdeklaration utfärdats innebärande hjälp inom vårt närområde. Försvarsmakten bör dessutom få kredit för sina planer att

under ett uppbyggnadsskede planera för övningar inom Nord (2011), Öst (2012), Väst (2013), Syd (2014). Försvaret av Gotland säkerställs med lokal rekrytering av den pansarstyrka som planeras till ön. Härtill bör tillkomma andra förband bl.a. ur hemvärnet.

Tveksamhet har framförts vad gäller Personalförsörjningssystemet – av allt att döma har man politisk enighet om det nya systemet med kontraktsanställd personal. (S) synes ha "gått ifrån" sin syn på att återinföra värnplikten (=Finland).

Kommer Försvarsmakten att kunna rekrytera rätt personal och den personalmängd som krävs för att inom överskådlig tid nå den numerär man planerat? Kommer grundlönen om ca 17 000/mån + vissa premier etc. att räcka? De närmsta åren kommer att ge svar.

Kommer hemvärnet att kunna rekrytera sin personal genom att genomföra egen utbildning? Härvid bör beaktas att dagens hemvärn har en låg numerär, relativt det behov som torde föreligga – bl.a. genom hjälpen till övriga delar av samhället.

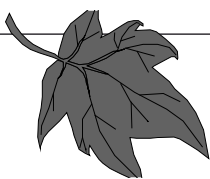

Sven Wergård, föreningens ordförande i fältuniform

Framtiden får utvisa om Sverige valt den "rätta vägen". Tyvärr verkar Sverige inte vara beredd att satsa den "försäkringspremie" som torde vara adekvat i vår osäkra tid.

Sven Wergård

*Ordförande i Kungliga Älvsborgs
Regementes Kamratförening*

Höstmiddag

Kungliga Älvsborgs Regementes Kamratförening haft sin första höstmiddag. Föreningen, som slagits ihop med den gamla officersskåren, har fortsatt med dess traditioner.

Ett femtiotal medlemmar hade hörsammat kallelsen. För ett antal år sedan bestod gästerna enbart av officerare med damer, glädjande var nu att så många "civila" var med på festen – för se det var en verklig både rolig och trevlig fest. Alla ni som tvekat att anmäla er till våra middagar och före-

drag, passa på att upplev kulturen och de anor som sitter i väggarna på den gamla underbart vackra inbjudande mässen.

Speciellt inbjudna gäster var kammarrättslagmannen Gunnar Dyhre med maka samt förbundsordföranden för Älvsborgs Försvarsutbildningsförbund, Björn Lundgren med maka.

Ordföranden, Sven Wergård, hälsade gäster och medlemmar välkomna till bords. Under kvällen hölls tal av bland

annat Gunnar Dyhre och Thomas Selling. Bo Tyvik läste en för kvällen specialkomponerad dikt.

Efter en mycket god måltid började dansen och vid småborden umgicks gästerna och det berättades som vanligt gamla historier om hur det var förr i tiden på regementet.

En mycket lyckad kväll som slutade någon timma efter midnatt.

Lars Rehn

Minnesskidmarschen Kemijärvi – Salla 2010

Finska soldater som deltog i marschen

Den 30 november 1939 öppnade sovjetiskt artilleri eld mot Finland. Samma morgon fick Helsingfors erfarra flygbombningar. Det Finska vinterkriget hade börjat. Även i Salla 230 km NO om Haparanda anföll ryssarna och finländarna grupperade sig i försvarsställningar. I slutet av februari 1940 förflyttades ca 4.000 man av Svenska frivilligkårens stridsgrupper medelst nattliga skidmarscher in i Finland, där befintliga finländska trupper avlöstes som kunde sättas i på andra platser till Finlands försvar. Göran Olofsson, medlem i Älvsborgs Regementes Kamratförening, som tjänstgjort på I15 1990-97, men nu tillhör P 4, har skrivit denna artikel om händelsen.

Det var i trakterna av Kemijärvi och Märkäjärvi, som förflyttningen genomfördes i djup snö och sträng kyla. Temperaturen sjönk från minus 20 till minus 49 grader under den beryktade köldmarschen – det vill säga II:a Stridsgruppens fyra mil långa terrängmarsch natten mellan den 24 och 25 februari.

Till åminnelse härav och för att bevara minnet av Svenska frivilligkårens insats i norra Finland genomförde fyra svenska krigsveteraner en minnesskidmarsch från Kemijärvi till Salla i mars 1970. Denna

skidmarsch har därefter – i utvecklad form – genomförts 1980, 1985, 1990, 1995, 2000, 2005 samt i år 2010. Förbundet Svenska Finlandsfrivilliga minnesförening har uppdraget att svara för de framtida skidmarschernas planering, organisation och genomförande. Mitt eget intresse för krigshistoria ledde till att jag fick förmånen att delta på minnesförenings skidmarsch som genomfördes i Finska lappland den 25/3 – 29/3 i år.

Minnesmarschen startar

Tidigt på torsdagmorgonen samlades vi tjugofyra marschdeltagare utanför stadshotellet i Luleå, för att med småbussar framrycka de 400 km över Haparanda till Rovaniemi. Där anslöt finska marschdeltagare från Nylandsbrigad för fortsatt färd till Kemijärvi, där starten för skidmarschen skulle gå av stapeln dagen därpå.

Nämnas bör att en av marschdeltagarna var krigsveteranen Stig Skogsberg, 91 år ung – för det måste jag säga, pig-gare älderman har då jag aldrig träffat. Det visade sig efter ett antal samtal att han genomfört sin värnplikt på mitt före detta regemente I15 i Borås. Detta gjorde han efter det att han deltagit som frivillig i Finland. Tala om erfarenhet! Han skidade dock inte, men deltog som funktionär.

Vid minnesmonumentet vid kyrkan i Kemijärvi genomfördes den första

av många kransnedläggningar för att hedra de som stupat under kriget. Första marschdagen startade tidigt fredag morgon efter det att marschledaren – en major ur Gränsjägarerna – hälsat alla marschdeltagare (ca 150 personer) välkomna, samt talat om hur marschen skulle gå till. Det var för övrigt Gränsjägarerna tillsammans med civila frivilliga, som understödde genomförandet av minnesskidmarschen.

Första sträckan gick mellan Kemijärvi och byn Kursu som var dagens slutmål ca 35 km i östlig riktning, där vi övernatade i församlingshemmet. Marschen gick mestadels på den gamla järnvägen som finnarna enligt fredsavtalet med dåvarande Sovjetunionen var tvungna att bygga. Märkligt nog går denna järnväg i rakt öst/västlig riktning från ryska gränsen mot Sverige. Marschen var lite annorlunda än hur vi brukar göra, det vill säga två timmar kontinuerligt skidande innan rast och vätskestation genomfördes.

Vid Mäntyvaara genomfördes kransnedläggning efter tal av Finska försvarsministern och en historisk tillbakablick av Brigadgeneralen Pentti Airio, för att strax därefter fortsätta skidmarschen mot dagens slutmål; byn Kursu där vi gick i förläggning. ▶

► Vid genomgången på morgonen andra skidmarschdagen hade fler anslutit och vi räknade nu ca 200 pers, samt dessutom en pluton ur Jägarbrigaden från Sodankylä. Efter översyn av utrustning och en kort genomgång av majoren från Gränsjägarna startade vi sista marschsträckan, som var på ca 25 km med ett längre stopp vid den plats Fältmarschalk Mannerheim avtackade de Svenska frivilliga kåren för 70 år sedan. Vid slutmålet i Paikanselkä serverades fältlunch i form av en mycket god ärtsoppa. Efter lunchen genomfördes åter ett antal kransnedläggningar.

På kvällen genomfördes en avtackningsmiddag för Salla kommuns representanter, representanter ur gränsjägarna, samt för deltagarna från Nylands brigad. Med på middagen var även brigadgeneral Pentti Airio. Under middagen överlämnades Skaraborgsregementets sköld till chefen för Gränsjägarna.

Söndagens program ansvarade Salla kommun för med högmässa i stadens kyrka, besök på det nyinvidgade museet samt avslutades med en mycket god middag i församlingshemmet.

Slutsatser

Det går inte att ta miste på den tacksamhet det finska folket visade oss för vad

våra Svenska Finlandsveteraner en gång gjorde för 70 år sedan. På det sätt som finnarna vårdar sin historia och den stolthet de känner för att vara en fri nation går inte att ta miste på. De tar inte sin frihet som självklar som jag tycker att de flesta i Sverige verkar göra. Ointresse och ovilja att lära av vår egen och andras historia medför en dålig tidsanda. Detta är en av de stora skillnaderna mellan Finland och Sverige.

Vi i Sverige får inte glömma att vi fortfarande har krigsveteraner kvar i livet som deltagit och kämpat för en god sak, bland annat i Finland, Kongo mm. Dessa måste på ett bättre sätt än tidigare lyftas fram och hedras. Vi får inte heller glömma bort att vi i nutid har veteraner – soldater och officerare som just i denna stund genomför insatser på olika håll i världen, vilka behöver vårt stöd!

Kn Göran Olofsson

Kransnedläggning vid Mäntyvaara

Fristadsmarsch för tredje gången

Kurt Lindgren och Jarl Dalander på upploppet

Årets firande av regementets flyttning från Fristad till Borås ägde rum i vackert väder liksom föregående år. Detta är marschen där alla känner sig som vinnare efter att genomfört sexton kilometer i svår och lätt terräng.

Samarrangemanget mellan Kungliga Älvsborgs Regementets Kamratförening och Älvsborgs Hemvärnsbataljon samlade 44 kämpar som genomförde årets marsch. Glädjande är att såväl kvinnor som män deltog. Jag menar verkligen stronga kvinnor och män som Kurt Lindgren 89 år, och Sonia Johansson 78 år. En av deltagarna, Jarl Dahlander 78 år, hade åkt ända från Kumla för att vara med i vårt arrangemang. Sägus kan att ►

Intressanta föredrag

De ansvariga i vår förening har verkligen lyckas hitta mycket bra föredragshållare på de speciella torsdagskvällarna som föreningen erbjuder.

Matts Martinsson

Torsdagen 26 augusti höll Matts Martinsson ett mycket intressant föredrag om sin utlandstjänst i Kosovo. Matts tillhör hemvärnet i Borås och har under större delen av sin prästtjänst varit engagerad inom Försvarsmakten som militärpastor och fältpastor. Han har tjänstgjort som bataljonspastor vid fyra utlandsmissioner. Matts har lovat att komma tillbaka med berättelser om sin utlandstjänst i nästa nummer av vår egen Älvsborgaren.

Stefan Ring

Torsdagen den 30 september hade vi glädjen att höra Stefan Rings föredrag om "Svensk Försvarspolitik mot bakgrund av hotbilden i dag och framledes".

Stefan Ring som är generalsekreterare i allmänna försvarsföreningen och f.d. lärare i strategi mm på Militärhögskolan har sin militära bakgrund som övlt i flygvapnet. Han jämförde gårdagen kontra nuläget. I går krig mellan stater, i dag inom stater. I går ideologer, i dag iden-

titeter. I går väpnat angrepp, i dag kamp mot terrorism. I går nationens överlevnad, i dag staternas intressen.

Det blir mer internationell verksamhet mot förutvarande nationellt försvar. Kriget i Georgien väckte dock politikerna om nationellt försvar. Motsatsen till när förbanden stod under FN, som då stod för kostnaden, betalas nu av vår egen försvarsmakt för våra utlandsstyrkor.

Vår jämförelse med Finlands mycket mindre kostnader är kanske det att den

Stefan Ring,
generalsekreterare i Allmänna Försvarsföreningen

finska materielen börjar bli ganska sliten och finnarna får snart betala mer för dyra nyinköp. Åhörarna diskuterade materielsidan och det visade sig att många underskattar öststaternas materiel, både i nutid och under andra världskriget. Sven Wergård påpekade mycket riktigt att dåvarande Sovjetunionen flyttade sina fabriker bortom Uralbergen men fick ändå fram t.ex. stridsvagnar som vida överglänste de tyska vagnarna som varit världens modernaste.

Vidare påpekade Stefan Ring den stora faran med spridningen med atomvapnen. Länder man med säkerhet vet äger atomvapen är USA, Ryssland, Frankrike, Storbritannien, Kina, Indien, Pakistan och Nordkorea. Sannolikt har även Israel och Iran kärnladdningar. Att betänka är att Kina sjösatt sitt första hangarfartyg och bygger ubåtsbaser väl skyddade för satellitspaning. Kina har ej heller för nuvarande, tanken att som andra stormakter bygga baser utanför sitt eget territorium.

Ta tillfället och besök våra föredrag, kom ihåg: Kunskap är makt.

Lars Rehn

► både Kurt och Jarl varit fallskärmsjägare och Jarl tjänstgjort många år på Jägarskolan i Kiruna, hårda tjejer och grabbar.

På morgonen lördagen 2 oktober samlades allmänhet och hemvärnspersonal på heden i närheten av minnesstenen. Hemvärnets musikkår i Borås spelade under samlingen. Därefter tog överste Sven Wergård emot, liksom en gång överste Lagercrantz. Musiken spelade bl.a. Älvsborgs Regementes Marsch.

Den snitslade vägen gick liksom föregående år i de fagra trakterna väster om Öresjö. Efter några kilometer och en hård uppförslutspisades dryck och bullar. Utefter vägen fick deltagarna svara på tolv frågor. Liksom förra året gick vägen så lite som möjligt på asfalt och

över det fagra Rya åsar. Efter Ramnaparken var målet Laddatorpet på gamla I 15:s område.

Vid målet väntade Borås hemvärnskompanis kokgrupp, denna gång var den vanliga "krigsrätten" ärtsoppa utbytt mot köttsoffa. Marschen, som genomförs årligen, kommer om allt klaffar att genomföras som en jubileumsmarsch år 2014 till äminnelse av året 1914 då regementet flyttades från Fristad till Borås.

Några av svaren på frågorna: Det är ca 70 % sötvatten bundet i Antarktis, provborrningarna till regementet i Borås började 1910, Mars är ungefär hälften så stor som jorden, en manet innehåller mer sötvatten än Västerhavet som har ca 3% salt och i maneten finns enbart sötvatten,

hjärtat hos en normal människa slår ca 100.000 slag på ett dygn, Oslo har fler innevånare än Göteborg, det är faktiskt Italien som har flest bilar per innevånare i världen och Borås hade ca 25.000 innevånare år 1914. De tre som hade flest rätt tillsammans med skiljeifrågan var: Torbjörn Rydfalk, Anetta Sennback och Per Wengström. Grattis!

Ni som har anknytning eller inte till regementet och inte tänker gå marschen, ni är hjärtligt välkomna nästa år till starten eller ca tre timmar därefter till målet på gamla I 15. Upplev minnet hur det var 1914 när regementets personal marscherade från Fristad till Borås!

Lars Rehn

Fristadsmarschen 2011 äger rum den 8 oktober. Boka i almanackan redan nu!

Kamrater

Det är dags att summera ännu ett verksamhetsår. Tyvärr måste vi även detta år konstatera att kustartilleriträffen uteblev.

Om inte denna trevliga och uppskattade träff mellan våra kamratföreningar skall gå i graven krävs nytänkande och initiativ av vår traditionsbärare. Kustartilleriets traditioner förs av chefen Amfibieregementet för alla utom KA2 där chefen Marinbasen har ansvaret. En kamratföreningsträff kräver stöd från i Försvarmakten aktiva förband med ansvar för traditionsbevarandet. Som exempel kan nämnas det initiativ som chefen Luftvärnsregementet har tagit. Samtliga Luftvärnets kamratföreningar inbjöds till en två dagar lång träff med både förbandsuppvisningar och traditionella festligheter.

För vår del har en uppmaning riktats till Amf1. Ännu har dock inget hänt i frå-

gan. Det är nu hög tid att agera om inte ännu ett år löper utan KA-träff.

Utöver våra traditionella aktiviteter har vi i år högtidlighållet minnet av Barbaras förlisning 29/8 1950 (se särskild artikel).

Här vill jag be om ursäkt å styrelsens vägnar. Vi skulle naturligtvis annonserat om denna minneshögtid i juninumret av tidningen så att fler medlemmar beretts möjlighet att delta.

Årets höstsamling med ärtsoppa och uppskattat kåseri av "Apel" lockade 50 (!) deltagare, vilket enligt många var rekord. Jag hoppas att ni som var där sprider budskapet så vi blir ännu fler vid kommande tillställningar. Nästa tillfälle är årsmötet som hålls i början av mars (särskild kallelse kommer). I anslutning till årsmötet kommer vi också att fira vårt 75-årsjubileum.

Avslutningsvis tillönskar jag alla:

En riktigt God Jul, Gott Slut och ett Gott Nytt År

Bo Andersson

60 år sedan BARBARAS förlisning vid Galterö

Solen skiner från en klarblå himmel. En lätt bris får havet att glittra och krusas, men knappt mer. Det är en av de sista dagarna i augusti 2010 och precis 60 år sedan HMS BARBARA kantrade och sjönk utanför Galterö.

Vi går ombord på HMS GRUNDSUND nere i hamnen på Käringberget. Det är Leif Härdig, som idag är Stf C FömedC (Försvarsmedicinskt Centrum), ett tiotal "gubbar" från Göteborgs Garnisons kamratförening och Per-Olof Johansson. Per-Olof är en av de tio som överlevde BARBARAS förlisning 1950 och den ende av dem som fortfarande är i livet. Målet för dagen är att gå ut till Galterö för att på plats hedra minnet av katastrofen och de som omkom där. Per-Olof har fortfarande starka minnen från olycksdagen och vi pratar om skillnaderna mellan nu och då. Nu – en vacker sensommardag – är vi på väg ut till platsen med ett fartyg som under mer än femtio års tid visat sin styrka och

uthållighet i alla slags väder. Jag har själv legat med GRUNDSUND (MUL 15) på underrättelseuppdrag mitt ute i Skagerack i ett par dygn, med vindstyrkor upp runt 30 m/s. Nuvarande fartygschefen, Ingemar Döbeln, var också med då, så det blir en del snack och jämförelser mellan fartygen. Alla vi, som var med under stormdagarna i Skagerack var imponerade av den lilla tuffa damen MUL 15. Det framgår tydligt att Per-Olof inte alls hade samma känslor och tillit till BARBARA den gången för 60 år sedan. BARBARA var ett ungt, oprövat fartyg och med klart dålig stabilitet skulle det visa sig.

Följande berättelse är kanske inte hela sanningen. Det är hur Per-Olof upplevde

Överste Leif Härdig och honnörsstyrka ur HMS GRUNDSUNDS besättning

händelsen och nedtecknat av mig efter samtal med honom.

BARBARAs ödesdag

Det är eftermiddag den 29 augusti år 1950. Vädret är ostadigt, vinden från sydväst håller på att friska och man kan se att sjön börjar resa sig ute på Rivöfjor-

den. I KA 4 hamn ligger bogser/transportbåten BARBARA. Lasten, bestående av ammunition till Styrso Pottan, är stuvad, steamen är uppe och BARBARA klar för avgång.

Värnpliktige eldaren Per-Olof Johansson från Björkö kommer ombord med sjösäcken på axeln. Han ryckte in till militärtjänst den 6 juli detta år, och har sedan dess gått på maskin- och eldareutbildning för bl.a. maskinist Claesson. Äntligen skall han få mönstra på och börja segla ombord. Det är inte mycket tid till introduktion och miljökunskap. Per-Olof får sig tilldelad en koj i skansen, lägger ner sjösäcken där, och anmäler sig direkt för tjänstgöring hos maskinist Åke Svensson. De är totalt fyra man i maskin ombord. Chieften, Åke Svensson, ett maskinunderbefäl med furirs grad och två värnpliktiga eldare. Per-Olofs kamrat som eldare heter Eriksson, och är också nypåmönstrad.

Avgångsdags

Klockan 13.30 avgår de med destination Styrso Pottan. Här lossas ammunitionen och besättningen äter middag. Efter middagen lastar de en stor kapsåg. Den väger över 400 kilo, så det kommanderas ombord extra handräckningspersonal för att hjälpa till med lastningen och sedan lossning på Galterö.

Mot katastrofen

Klockan är nu 17.30. Maskinrummet har fått "sakta fram" och sedan "full fram" via maskintelegraf. BARBARA är på väg med maxfarten tio knop mot Galterö för lossning av kapsågen. Det är nu totalt 20 man ombord. Vinden har friskat efterhand och är nu en bra bit över 20 meter per sekund i byarna. Senare efterforskningar talar om medelvind på mellan 20 och 25 meter per sekund. Sjön har hunnit växa och våghöjden utomskärs är över två meter. Tio minuter senare är katastrofen ett faktum.

De går via Känso. Maskinist Åke Svensson meddelar att han ämnar gå upp på däck ett tag, och lämnar över kontrollen i maskin till Per-Olof och hans kamrat Eriksson. BARBARA kommer ut mellan Stårholmen och skäret Kocken. Nu får

hon sjön i sidan, ja kanske till och med på låringen. En första sjö kastar omkull henne. Det känns att hon är väldigt rank. Hög överbyggnad, litet djupgående och därmed liten undervattenskropp i förhållande till tyngden över vattenlinjen gör att hon känns instabil.

Nu går hon ner...

Första överhalingen är otäck, men hon klarar den. Innan hon hunnit räta upp sig helt kommer nästa sjö. Nu kränger hon ner så att hon i stort sett har skorstenen i vattnet. Per-Olof söker sig upp från maskin. Han har inte hört några signaler från maskintelegraf, eller fått några order, men känner att nu är det dags att se till sitt eget liv. Eriksson ropar från pannrummet nere i maskin, och det är bara att hoppas han är på väg upp han också. När Per-Olof kommer upp och ställer sig på maskinrumsluckan är det bara ett kliv rakt ut i sjön, så stor är slag-sidan. Det ligger redan många i sjön, och hjärtskärande skrik ekar runt omkring.

I strid med havet

Väl i havet sugs man ner av sjöarna. "Det känns som att simma i ständig uppför-backe för att få huvudet över ytan. Så fort jag kommer upp trycks jag tillbaka ner av nästa sjö", säger Per-Olof.

Det är nu tre man, som tillsammans kämpar mot den grova sjön och försöker simma in mot Galterö. Det är svårt att komma fri från fartyget och dessutom

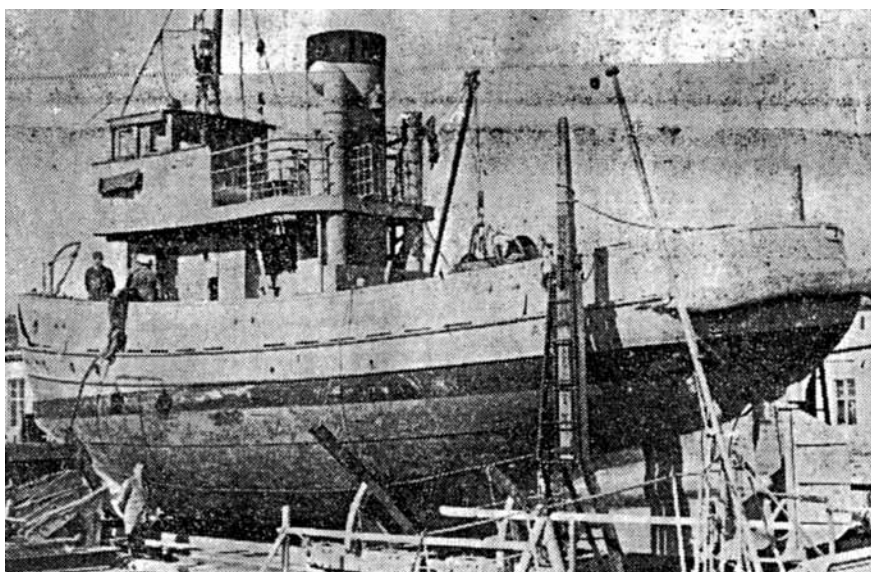
finns risken att de skall missa ön och istället driva förbi väster om. Per-Olof känner igen en man som heter Petrell. Denne har lyckats få tag på en frälsarkrans innan han lämnade BARBARA, och flyter bra på den. Han håller dessutom i ett livbälte. Per-Olof ber Petrell om att få detta. "Bara lugn", säger Petrell. "Vi passar på när vi bägge lyfts av samma våg. Så ja, sträck ut armen nu och ta tag!"

Per-Olof tar tag i livbältet och känner att livet återvänder. Efter att ha tyckt att varje minut varit en minut närmare att dras ner för gott, flyter han nu som på en flotte. "Jag släpper det aldrig!" De ser flera kamrater sugas ner i havet för att inte visa sig mer. Han tackar Petrell för livet: "Utan hans hjälp hade jag blivit där", säger han nu, 60 år senare.

Räddade!

Efter cirka 50 minuters kamp i vågorna når de, fullständigt utmattade, en vik på nordvästra Galterö. Petrell tar tag i en taggtråd och kommer upp direkt. Per-Olof minns att han försöker två gånger, men sugs tillbaka ut i havet. Tredje gången orkar han hålla sig kvar och tar sig upp på land.

Han är allt för utmattad för att notera vem den tredje killen är eller hur det går för honom sedan. Längre ut på Galterö ser de nu tre man, som ligger och slår mot klipporna utan chans att ta sig ▶

BARBARA efter bärgningen

► upp. Med gemensamma krafter lyckas de hjälpa dem upp och drar sig sedan ned mot hamnen på nordsidan ön. Nu tar krafterna helt slut hos Per-Olof och han sjunker ihop på vägen. Hur han blir omhändertagen, hur lång tid som förflyter, vilka som hjälper dem... Allt är svart. Han vaknar ombord på en båt. Han tror det är på motorjakten Stanley. Flera som tagit sig iland på Galterö är med ombord. En del är skadade och har blivit svårt sargade mot klipporna. Bland de tre, som Petrell och Per-Olof drog iland är maskinisten Åke Svensson. Hans ben är svårt sönderslagna och han säger att han aldrig klarat sig utan deras hjälp.

En frisk karl

Efter att ha blivit omplåstrad och fått vila ut på KA 4 sjukhus är Per-Olof fysiskt ganska återställd. Han och Petrell får veta av doktorn att: "Jag kan inte sjukskriva två helt friska karlar. Ni får återgå i tjänst med omedelbar verkan".

Kapten Hamilton är chef 12 kompaniet, och får ta ställning till vilken typ av tjänstgöring som kan vara lämplig för dessa två "helt friska" karlar. Resultatet

blir att han kallar in adjutantent och beordrar fram nya kläder, avlöningspengar i förskott och 14 dagars tjänstledighet beviljad per omgående. Det som saknas helt är någon form av krisbearbetning eller uppföljning av hur de psykiskt mår efter denna svåra olycka.

Tillbaka i tjänst

Efter 14 dagar är Per-Olof tillbaka i tjänst, och vet då att nio av dem ombord blev kvar därute vid förlisningen. Däribland är hans eldarekamrat Eriksson. Denne återfanns av dykare några dagar efter förlisningen fastklämd vid kolbingen i pannrummet. Per-Olof känner sig, av förklarliga skäl inte motiverad till fortsatt utbildning, eller tjänstgöring över huvud taget. Han får tack vare Hamilton en tjänst på Nya Varvet, där den bärgade BARBARA skall återställas vad gäller maskin, panna o.s.v. Att se till att värmepannan på Vedettbåt 55 eldades ordentligt var en av huvuduppgifterna. Denna panna var oljeeldad, så det var inte allt för betungande.

60 år senare - Per-Olof Johansson (t.h.) och Kjell Sörquist ombord på HMS GRUNDSUND vid platsen för katastrofen

Meningen är att Per-Olof skall tjänstgöra i 15 månader, men efter totalt nio månaders tjänstgöring hemförlovas han och börjar på Televerket, som han sedan blir trogen i närmare 40 år.

60-årsminnet

2010 är det en lugn resa ut till Galterö. Trots väder och långsamt prat känner vi alla att det infinner sig ett större och större allvar ju närmare vi kommer. Väl där ute håller Ingemar fartyget på den plats, där BARBARA gick ner. När däckshögtalaren låter Amazing Grace ljuda ut över vattnet känner vi alla av stundens allvar och det blir en högtidlig känsla av närvaro och deltagande. Leif Härdig håller en betraktelse över katastrofen och de omkomna, följt av en kransnedläggning på olycksplatsen. Som avslutning spelas armens stora tapto. Tack till HMS GRUNDSUND och Ingemar Döbeln för att Ni gav oss förut-sättningarna för att hedra de omkomna på detta fina sätt. Detta, som är den största enskilda katastrofen i Kustartilleriets historia, får inte falla i glömska! Vid kamratföreningens museum i Fortbacken finns sedan tio år tillbaka en minnestavla med namnen på de omkomna inristade.

Per-Olof har, som den ö-pojk han är, givetvis inte kunnat hålla sig borta från sjön, utan på sin fritid har han bland annat ägnat sig åt att fiska och att hjälpa en kompis att filea och sälja fisk när det behövs. Samtidigt som han säger detta medger han att BARBARAs förlisning om inte förföljt, så åtminstone följt honom och ofta kommit upp i tankarna, fram till den dag som idag är. BARBARAs förlisning "glömmer jag aldrig" säger Per-Olof med eftertryck.

Text o bild Kaj Modig

Jubilarer våren 2011

Januari

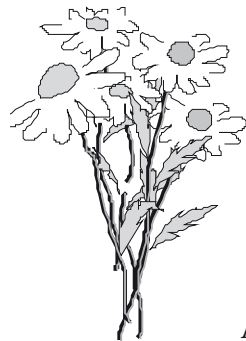
		År	Dag
Dagh	Douglas	65	14
Nordenberg	Lars	65	17
Nilsson	Stig	70	27
Allström	Rolf	80	17

Februari

Montell	Leon	60	07
Henell	Lennart	75	28
Hansson	Karin	80	23

Mars

Höög	Magnus	65	21
Mattiasson	Jan-Olof	65	04
Blad	Gunnar	75	16
Dempe	Steve	75	23
Fernfeldt	Leif	80	07
Nyström	Harry	85	15

Maj

		År	Dag
Ristolainen	Leif	60	03
Christiansson	Ingmar	65	24
Norlander	Christer	70	10
Dellbing	Ragnvi	75	03
Johnelius	Gunnel	75	09

Juni

Andersson	Ingvar	75	24
Stenberg	Jonny	75	26
Dalbjörn	Per	85	13
Börjesson	Stefan	50	15

Stormaktstiden på webben

Riksarkivet har skannat kartor från 1600-talet och lagt upp i en sökbar databas. Här kan du ta del av och forska i en unik samling med Sveriges äldsta storskaliga kartor. Databasen innehåller 12.000 kartor över byar och gårdar från perioden 1630-1655. Du kan söka i materialet på olika sätt, via register eller modern karta.

Man får installera en speciell läsare DjVu, som finns att hämta på www.riksarkivet.se/geometriska och sedan är det bara att söka sig fram. Lättast är via kartsök på länken till GoogleMaps. Kanske finns dina förfäders gård att titta på?

Kartan från 1655 på bilden visar kartritaren Kettil Classons avbildning av området vid gamla Älvsborgs slott och Kungsladugården. Syftet med kartan var mycket att bedöma skatteunderlaget för att överheten skulle veta vad som skulle krävas in. Vid kartan finns en nyinläst tolkning av skriften. Vi kan läsa:

”Geometrisk affritningh
Elffzborgz ladegårdh ägor medh äcker och engh tillijka medh andhra circumstantier som finnes här vndher specificerat och medh literis noterade.
A ähr vthsädhet till ladegården räknandes alle åkrer tilsamman 42 4/5 tunnor
B ähr giärdesängerna 300 stakar...”

Mycket nöje tillönskas den intresserade.

Ägora vid Älvsborgs slott 1655 enligt riksarkivets nya databas.

Gåtan med disponentvillan löst

Villan från väster på 30-talet. Fotoägare Carl-Ivar Bergman, Stockholm

I förra numret av Älvsborgarna försökte vi få reda på historien bakom nuvarande Garnisonsmässen. En överraskning var att hitta bakgrunden i hamnen, där bröderna Nobel hade startat oljedepå vid förra sekelskiftet. Nu har Fortifikationsverket låtit göra en djuplodande forskning på även denna intressanta byggnad. Det är Thomas Löfberg på GAJD arkitekter som även denna gång trängt in i arkiven, funnit disponentens efterlevande familj och grävt fram foton bland annat detta från 1930-talet. Vi ser badgäster på klipporna och Toredammens berg i bakgrunden.

Huset uppfördes 1913 som sommarvilla för Carl Andersson. Han var verkställande direktör för oljebolaget, som drev handel i hamnen. Vi kan nu ta del av hela den spännande läsningen på 54 sidor på Garnissonsällskapets hemsida: www.gsgbg.se under Historik, tillsammans med de andra intressanta rapporterna om byggnaderna från före KA:s tid. Ett stort tack till Fortverket som har höga ambitioner med de förvaltade gamla byggnaderna!

Peter Andersson

Göteborgs garnison tillbaka på St-Barthelémy efter 132 år

Gustavias skyddade hamn

Läs artikeln i tidningen
på sidan 3 om
Westgiöta Gustavianers
besök i den gamla
svenska kolonin. Ett
återseende med
nostalgisk karaktär för
Göteborgs garnison.

Damerna i sina 1790-tals chemise-klänningar